

VILVARAJAH a iní proti SPOJENÉMU KRÁĽOVSTVU

Rozsudok z 30. októbra 1991

NEOFICIÁLNE ZHRNUTIE A OKOLNOSTI PRÍPADU

A. Základné skutočnosti

Prvý sťažovateľ, pán Nadarajah Vilvarajah, narodený roku 1960 je občanom Srí Lanky tamilskej národnosti. Pracoval ako predavač v obchode svojho otca v Paranthone, ktorý sa nachádza v severnej časti ostrova. Tvrdil, že bol dvakrát zatknutý námornými silami v marci a v apríli 1986 a že bol fyzicky napadnutý. Situácia v krajine sa sústavne zhoršovala a bolo tu vážne ohrozenie, že príde o život. Preto v máji 1987 jeho otec zariadil, aby vycestoval do Spojeného kráľovstva. Dňa 12. júna 1987 požiadal p. Vilvarajah v Spojenom kráľovstve o azyl. Dňa 20. augusta 1987 bola jeho žiadosť o azyl zamietnutá a dňa 10. februára 1988 bol vrátený na Srí Lanku. Potom podal jeho právny zástupca odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl. Od svojho návratu na Srí Lanku bol p. Vilvarajah opätovne vypočúvaný a zadržávaný niekoľko hodín miestnou políciou. Dňa 13. marca 1989 bolo odvolaniu proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl vyhovené a p. Vilvarajahovi bolo povolené vrátiť sa do Spojeného kráľovstva 4. októbra 1989.

Druhý sťažovateľ, pán Vaithialingam Skandarajah, narodený roku 1958 je občanom Srí Lanky a pochádza z Jaffny, ktorá sa nachádza na severe Srí Lanky. Dňa 2. mája 1987 bol zaistený. Tvrdil, že bol zadržaný po dobu dvadsiatich hodín a že bol mučený. Dňa 10. júna 1987 odcestoval do Londýna a požiadal v Spojenom kráľovstve o azyl. Jeho žiadosť o azyl bola zamietnutá 20. augusta 1987 a dňa 10. februára 1988 bol vrátený na Srí Lanku. Potom podal jeho právny zástupca odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o azyl. Po návrate na Srí Lanku bol p. Skandarajah od 24. mája 1988 znovu zaistený a vypočúvaný. Bol podrobený zlému zaobchádzaniu. Vyvíjali na neho sústavný nátlak, aby vypovedal a zastrášovali ho, že ak nebude vypovedať, zatvoria ho navždy. Dňa 13. marca 1989 bolo odvolaniu proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl vyhovené a p. Skandarajah sa mohol vrátiť sa do Spojeného kráľovstva 4. októbra 1989.

Tretí sťažovateľ, pán Savaramuthu Sivakumaran, narodený roku 1966 je občanom Srí Lanky a pochádza z Point Pedra, ktorý sa nachádza na severe Srí Lanky. V jú-

ni 1984 bol spolu s ďalšími Tamilcami zaistený. Boli fyzicky napadnutí, niektorí z nich boli zastrelení a ich telá boli spálené. Pána Sivakumara neskôr prepustili na slobodu. V septembri 1984 bol p. Sivakumaran spolu s ďalšími tamilskými mužmi znova zaistený. Po jeho prepustení rozhodol jeho otec, že musí opustiť Srí Lanku, pretože je tu vážne nebezpečenstvo, že príde o život. Pán Sivakumaran pricestoval do Spojeného kráľovstva 13. februára 1987 a požiadal v Spojenom kráľovstve o azyl. Dňa 16. februára 1987 bola táto jeho žiadosť zamietnutá a dňa 12. februára 1988 bol vrátený späť na Srí Lanku. Potom podal jeho právny zástupca odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl. Po svojom návrate na Srí Lanku bol p. Sivakumaran opäťovne zaistený a mučený približne každých päť dní. Vyzliekli ho donaha a bili ho železnými tyčami, mučili ho elektrickými šokmi. Na slobodu ho prepustili 3. októbra 1988, avšak 29. novembra 1988 bol opäťovne zaistený. Jeho odvolaniu proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl bolo nakoniec vyhovené a p. Sivakumaranovi bolo povolené vrátiť sa do Spojeného kráľovstva 4. októbra 1989.

Štvrtý sťažovateľ, pán Vathanan Navratnasingam, narodený roku 1970 je občanom Srí Lanky, pochádza z Achelu a do školy chodil v Point Pedre, ktorý sa nachádza na severe Srí Lanky. Tvrdil, že bol päťkrát zaistený vojenskými silami Srí Lanky a to v roku 1983 na dobu jedného mesiaca, v roku 1984 na jeden deň, v roku 1985 jeden týždeň, v roku 1986 na pol dňa a v roku 1987 na jeden a pol dňa. Bol fyzicky napadnutý a vyhrážali sa mu, že bude podrobený zlému zaobchádzaniu. Jeho staršiemu bratovi sa podarilo utiecť v januári 1986 do Francúzska, kde mu bol udelený politický azyl. V januári 1987 zničila armáda dom jeho rodiny a odvtedy nevidel viac svoju sestru ani matku. Dňa 15. januára 1987 bol spolu s otcom opäť zaistený a zdržiavaný po dobu jeden a pol dňa. Po prepustení na slobodu zariadil jeho otec, aby vycestoval do Londýna. Pán Navratnasingam pricestoval do Spojeného kráľovstva 13. februára 1987 a požiadal v Spojenom kráľovstve o azyl. Dňa 17. februára 1987 bola táto jeho žiadosť zamietnutá a dňa 12. februára 1988 bol vrátený späť na Srí Lanku. Potom podal jeho právny zástupca odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl. Po návrate na Srí Lanku bol p. Navratnasingam opäťovne zaistený políciou. Bili ho opaskami a kopali ho asi pol hodinu. Potom ako bol zadržávaný celú noc ho prepustili na slobodu. Po prepustení bol pre zranenia, ktoré utrpel počas zaistenia, hospitalizovaný po dobu približne jedného týždňa. Jeho odvolaniu proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl bolo nakoniec vyhovené a p. Navratnasingamovi bolo povolené vrátiť sa do Spojeného kráľovstva 4. októbra 1989.

Piaty sťažovateľ, pán Vinnasithamby Rasalingam, narodený roku 1961 je občanom Srí Lanky a pochádza z mesta Manor Town, ktoré sa nachádza na severozápade Srí Lanky. Jeho mesto bolo koncom roka 1986 sústavne bombardované a preto sa kvôli svojej bezpečnosti ukrýval v džungli. Situácia sa sústavne zhoršovala a bolo tu vážne ohrozenie, že príde o život. Mladí muži boli celkovo sústavne v ohrození, že prídu o život. Preto sa rozhodol opustiť Srí Lanku. Dňa 19. marca 1987 priletel p. Rasalingam na londýnske letisko Heathrow a požiadal v ten istý deň Spojené kráľovstvo o azyl. Listom z 1. septembra 1987 mu bolo oznámené, že jeho žiadosť o azyl bola zamietnutá a dňa 12. februára 1988 bol vrátený na Srí Lanku. Potom podal jeho právny zástupca odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl. Po svojom návrate na Srí Lanku mal p. Rasalingam problémy, pretože nemal preukaz totožnosti. Napriek tomu sa mu podarilo uniknúť pred zatknutím počas mnohých prehliadok polície. Keď sa dozvedel, že jeho otec a brat boli zaistení, utiekol do Francúzska. Jeho odvolaniu proti rozhodnutiu o zamietnutí jeho žiadosti o azyl bolo napokon vyhovené a p. Rasalingamovi bolo povolené vrátiť sa do Spojeného kráľovstva 28. augusta 1989.

B. Konanie pred Európskou komisiou pre ľudské práva

Páni Vilvarajah, Skandarajah, Sivakumaran, Navratnasingam a Rasalingam (ďalej len „Vilvarajah a iní“) podali sťažnosť Európskej komisii pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) 26. augusta 1987 a 15. decembra 1987. Vo svojich sťažnostiach namietali, že ako mladí Tamilci, mali vážne dôvody báť sa, že budú podrobení perzekúciám, mučeniu, svojvoľnej poprave alebo neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu v rozpore s článkom 3 Dohovoru.

Dňa 7. júla 1989 vyhlásila Komisia sťažnosť pre porušenie článku 3 Dohovoru za prijateľnú. Komisia vyjadrila vo svojej správe z 8. mája 1990 názor:

- siedmimi hlasmi ku siedmim s rozhodujúcim hlasom predsedu, že nebol porušený článok 3 Dohovoru,
- trinástimi hlasmi k jednému, že bol porušený článok 13 Dohovoru .

Prípado postúpila Európskemu súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) Komisia 11. júla 1990 a 16. júla 1990 vláda.

VÝŇATOK Z ROZSUDKU

PRÁVNÝ STAV

I. ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 3

101. Sťažovatelia namietali, že ich vystahovanie na Srí Lanku vo februári 1988 bolo neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním v rozpore s článkom 3 Dohovoru podľa ktorého:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu ...“

A. Aplikovateľnosť článku 3 Dohovoru na prípady vyhostenia

102. Súd konštatuje, že zmluvné štáty majú podľa ustálených princípov medzinárodného práva, hoci sa musia podriaďiť ich zmluvným záväzkom vrátane článku 3, právo kontrolovať vstup, pobyt a vyhostenie cudzincov (pozri okrem iných zdrojov rozsudok Moustaqim z 18. februára 1991, séria A, č. 193, str. 19, odsek 43). Súd tiež poznamenáva, že právo na politický azyl nie je zahrnuté ani v Dohovore, ani v Protokoloch k nemu. Uvedené bolo potvrdené viacerými odporúčaniami Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o práve na azyl [pozri odporúčanie 293 (1961), *Texts Adopted*, trináste riadne zasadnutie, 21 – 28. september 1961, a odporúčanie 434 (1965), *Yearbook of the Convention*, 1965, zv. 8, str. 56–57 (1965) a následné rezolúcie a deklarácie Výboru Ministrov (rezolúcia 67 (14)), *Yearbook of the Convention*, 1967, zv. 10, str. 104 – 105, deklarácia o územnom azyle, prijatá 18. novembra 1977, *Collected texts*, vydanie 1987, str. 202)].

103. V rozsudku Cruz Varas z 20. marca 1991 Súd uviedol, že vyhostenie žiadateľa o azyl zmluvným štátom môže nastoliť otázky vo vzťahu k článku 3 a teda založiť

zodpovednosť tohto štátu podľa Dohovoru, ak boli predložené závažné dôvody vedúce k presvedčeniu, že dotknutá osoba je vystavená v krajine návratu reálnemu riziku mučenia, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania (séria A č. 201, str. 28, odseky 69 a 70).

B. Aplikácia článku 3 vo svetle okolností konkrétneho prípadu

1. Argumenty, ktoré odznegli pred Súdom

104. Sťažovatelia tvrdili, že v čase ich vyhostenia na Srí Lanku existovali vážne dôvody vedúce k presvedčeniu, že dotknutá osoba bude v krajine návratu vystavená reálnemu riziku mučenia, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania. Spochybnil argument, že pri posudzovaní tejto otázky má byť braný do úvahy verejný záujem. Odvolávali sa na to, že na Srí Lanke sa od septembra 1987 zhoršili bezpečnostné podmienky a tiež na to, že rôzne organizácie vyslovili veľké obavy vo vzťahu k ich vyhosteniu. Navyše tvrdili, že boli vystavení väčšiemu riziku neľudského zaobchádzania ako zvyšok populácie Srí Lanky, ak sa vezmú do úvahy ich skúsenosti s neľudským zaobchádzaním v minulosti a skutočnosť, že hlavne mladí Tamilci mužského pohlavia boli vystavení riziku zadržania zo strany bezpečnostných síl kvôli podozreniu, že sú sympatizanti radikálov. V prípade štvrtého a piateho sťažovateľa sa toto riziko zvýšilo, odvtedy ako sa vrátili na Srí Lanku bez preukazov totožnosti.

Na podporu svojich tvrdení uviedli, že po ich návrate na Srí Lanku boli traja z nich zadržaní bezpečnostnou službou a následne boli mučení a podrobení inému neľudskému zaobchádzaniu (odseky 28 – 29, 43 a 56). Okrem toho odvolací orgán dodatočne zistil, že v čase, keď minister vnútra prijal rozhodnutie, sťažovatelia mohli mať odôvodnenú obavu z prenasledovania a mal im byť udelený azyl (pozri odsek 71).

105. Podľa vlády je pri určovaní zodpovednosti štátu potrebné zohľadniť požiadavky všeobecného záujmu spoločnosti a požiadavky ochrany základných ľudských práv. Dôsledkom skonštatovania porušenia článku 3 by v tomto prípade bolo, že všetky osoby v analogických situáciách, teda vystavené riziku, ktoré vyplýva z občianskych nepokojov v štáte v ktorom žijú, majú právo nebyť vyhostení. S tým súvisiace oprávnenie na vstup potenciálne veľmi početnej skupiny osôb by bolo spojené s očakávaním závažných sociálnych a ekonomických dôsledkov.

Podľa vlády nevyzeralo, že by bol niektorý zo sťažovateľov zvlášť vystavený riziku. Riziko bolo predovšetkým náhodné a identické s tým, ktorému sú vystavení mnohí ďalší mladí muži v analogickom postavení, v situácii, keď sú v štáte občianske nepokoje. Toto riziko vyplývalo zo všeobecnej situácie na Srí Lanke a vzťahovalo sa na všetkých civilistov. Vo februári 1988 sa situácia na severe a západe ostrova zlepšila, o čom svedčil aj program dobrovoľnej repatriácie tamilských utečencov vypracovaný Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR).

Vláda v prípade sťažovateľov starostlivo posudzovala všetky relevantné informácie a vznesené požiadavky. Z vyššie uvedených okolností vláda vyvodila, že sťažovatelia nepreukázali dostatočne vysoký stupeň rizika neľudského zaobchádzania a dostatočne zreteľnú príčinnú súvislosť medzi vyhostením a neľudským zaobchádzaním, ku ktorému malo dôjsť. Rozhodnutie o ich vyhostení nemôže byť považované za prehnané alebo svojvoľné.

106. Väčšina členov Komisie dospela k analogickému záveru: podľa nej všeobecná nestabilita na Srí Lanke spôsobila, že všetci civilisti v určitých oblastiach boli vystavení riziku a že u sťažovateľov nebolo po ich návrate vo februári 1988 toto riziko väčšie.

2. Skúmanie sporných otázok Súdom

a) Všeobecný prístup k stanoveniu rizika neľudského zaobchádzania

107. Vo svojom rozsudku Cruz Varas Súd uviedol nasledujúce princípy relevantné pre posúdenie rizika neľudského zaobchádzania (séria A, č. 201, str. 29 – 31, odseky 75 – 76 a 83):

- 1) Pri rozhodovaní, či boli predložené závažné dôvody vedúce k presvedčeniu, že existuje reálne riziko zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3 Dohovoru, Súd posudzuje na základe všetkých materiálov, ktoré mu boli predložené alebo, ak je to nevyhnutné na základe materiálov získaných *proprio motu* (pozri rozsudok z 18. januára 1978 Írsko proti Spojenému kráľovstvu, séria A, č. 25, str. 64, odsek 160).
- 2) Okrem toho zodpovednosť štátu podľa článku 3 v prípadoch tohto typu je založená aktom, ktorý vystavuje osobu riziku zlého zaobchádzania. Existencia tohto rizika musí byť v prvom rade preukázaná skutočnosťami, ktoré boli alebo mali byť zmluvnej strane známe v čase vyhostenia. Uvedené však nebráni Súdu brať do úvahy neskoršie informácie, ktoré by potvrdili alebo vyvrátili spôsob, ktorým dotknutá zmluvná strana posúdila odôvodnenosť obáv sťažovateľa.
- 3) Aby mohlo byť zlé zaobchádzanie posudzované v súvislosti s článkom 3, musí dosiahnuť minimálnu úroveň závažnosti. Vytýčenie tohto minima je relatívne, stanovuje sa vo svetle okolností konkrétneho prípadu.

108. Preskúmanie existencie rizika zlého zaobchádzania, ktorým by bol porušený článok 3 v relevantnom čase Súdom, musí byť nevyhnutne precízne majúci na zreteli absolútny charakter článku 3 a skutočnosť, že tento článok predstavuje jednu zo základných hodnôt demokratických spoločností, ktoré tvoria Radu Európy (pozri rozsudok Soering zo 7. júla 1989, séria A č. 161, str. 34, odsek 88). Z vyššie uvedených princípov vyplýva, že posudzovanie problému musí byť v tomto prípade zamerané na predvídateľné následky vyhostenia sťažovateľov na Srí Lanku, zohľadňujúc všeobecnú situáciu na ostrove vo februári 1988, ako aj na ich osobné pomery.

b) Posúdenie otázky, či boli sťažovatelia vystavovaním vystavení reálnemu riziku neľudského zaobchádzania

109. Zo správy Komisie a stanovísk sťažovateľov a vlády vyplýva, že vo februári 1988 sa situácia na severe a západe ostrova, ktoré boli nepokojmi najviac postihnuté, zlepšila. Indické mierové zbory (IPKF) odvolali v súlade s Dohodou z júla 1987 sinhalské bezpečnostné sily z tohto územia a hlavná bitka v Jaffine skončila.

Rozsiahle časti územia ostali bez nepokojov, občasné boje však stále prebiehali medzi jednotkami IPKF a tamilskými radikálmi na severe a západe Srí Lanky, pretože títo neprijali vyššie uvedenú Dohodu. V týchto oblastiach bolo stále riziko násilia a riziko, že civilisti môžu byť zatiahnutí do boja (pozri odseky 74 – 75).

110. Program dobrovoľnej repatriácie vytvorený UNHCR, ktorý sa začal na konci decembra 1987 ale poskytuje evidentný dôkaz o tom, že vo februári 1988 sa situácia

dostatočne zlepšila a to umožnilo repatriáciu početnej skupiny Tamilcov na Srí Lanku napriek tomu, že občianske nepokoje pretrvávali. Zdá sa, že mnohí ďalší sa sem vrátili za svoje vlastné prostriedky.

111. Dôkazy poskytnuté Súdu týkajúce sa zázemia sťažovateľov v kontexte všeobecnej situácie na Srí Lanke nepreukazujú, že osobné pomery sťažovateľov boli o niečo horšie ako všeobecné pomery ostatných mladých Tamilcov, ktorí sa vrátili do svojej krajiny. Konjunktúra ostala nestabilná, boli vystavení určitému riziku, že budú zadržaní a bude s nimi zle zaobchádzané, k čomu už pri niektorých z nich v minulosti došlo (pozri odseky 10, 22 a 33). Avšak za uvedených okolností iba možnosť zlého zaobchádzania nie je postačujúca na to, aby bol porušený článok 3.

112. Sťažovatelia tvrdili, že druhý, tretí a štvrtý z nich boli vystavení po návrate neľudskému zaobchádzaniu (pozri odseky 28 – 29, 43 a 56). Ich prípad však neobsahoval žiadnu osobitnú rozlišovaciu črtu, ktorá by dovolila ministrovi predvídať, že k tomu dôjde.

113. Vysťahovanie štvrtého a piateho sťažovateľa bez preukazu totožnosti je navyše kritizované za to, že sa ním skomplikoval ich pohyb z dôvodu početných kontrolných stanovísk, ktoré boli vytvorené armádou. Aj napriek tomu nemožno povedať, že by ich iba tento fakt vystavil reálnemu riziku zaobchádzania nezlučiteľného s článkom 3.

114. Súd kladie dôraz na vedomosti a skúsenosti orgánov Spojeného kráľovstva, ktoré preštudovali spisy veľkého počtu srílanských žiadateľov o azyl, z ktorých mnohí obdržali povolenie na pobyt, a na skutočnosť, že minister vnútra posudzoval pozorne individuálny prípad každého sťažovateľa vo svetle obsiahlej dokumentácie o situácii panujúcej na Srí Lanke a o osude tamilskej komunity na ostrove (pozri už spomínaný rozsudok Cruz Varas, séria A, č. 201, str. 31, odsek 81 a odseky 5, 17, 34, 46, 57, 77 – 79 a 97).

115. Tieto úvahy vedú Súd k záveru, že neexistovali závažné dôvody vedúce k presvedčeniu, že návrat sťažovateľov na Srí Lanku vo februári 1988 ich vystavil reálnemu riziku neľudského a ponižujúceho zaobchádzania v zmysle článku 3.

116. V súlade s vyššie uvedeným článok 3 nebol porušený.

II. ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 13

117. Sťažovatelia ďalej namietali, že nemali v Spojenom kráľovstve k dispozícii efektívny prostriedok nápravy vo vzťahu k namietanému porušeniu článku 3, garantovaný článkom 13, podľa ktorého :

„Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.“

118. V podaniach sťažovateľov je uvedené, že pri súdnom preskúmaní súdy kontrolujú iba spôsob akým bolo vydané rozhodnutie ministra vnútra a nie jeho podstatu. Sťažovatelia nezistili, či rozhodnutie ministra vnútra bolo správne v posúdení rizika, ktorému boli sťažovatelia vystavení. Navyše súdy stále tvrdili, že keď preskúmajú rozhodnutia ministra nechcú nahrádzať ministrov pohľad na vec svojim názorom.

Podľa sťažovateľov by súdne preskúmanie mohlo predstavovať efektívny prostriedok nápravy, ak by skutočnosti neboli sporné a základný problém by spočíval v tom, či rozhodnutie nebolo také, že by ho žiaden rozumný minister nemohol vydať — ako

v prípade Soering (rozsudok zo 7. júla 1989, séria A, č. 161). Avšak v tomto prípade to tak nebolo, pretože ich spor s ministrom spočíval v tom, či budú po ich vysťahovaní na Srí Lanku vystavení riziku alebo nie.

119. Komisia mala ten istý názor, podľa nej súdy v prípadoch azylu musia overiť dôvodnosť obav žiadateľov z prenasledovania.

120. Podľa vlády proces súdnej kontroly predstavuje efektívny prostriedok pre sťažovateľov, ktorí namietajú porušenie článku 3, ako to Súd uviedol vo svojom rozsudku v prípade Soering (*loc. cit.*, str. 46 – 48, odseky 116 – 124), v tomto ohľade nie sú obsahové rozdiely medzi týmito dvomi prípadmi. V prípade Soering dokazovanie bolo menej zložité a nebol spor medzi stranami ohľadne vystavenia sťažovateľov riziku neľudského a ponižujúceho zaobchádzania. V oboch prípadoch bol základný problém rovnaký, konkrétne, či existovalo reálne a vážne riziko, že sťažovatelia budú vystavení neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Čo sa týka námietok sťažovateľov voči rozhodnutiam ministra vnútra, nič im nebránilo, aby ich uplatnili z dôvodu, že ich hodnotia ako nerozumné v zmysle „wednesburských zásad“, ale neurobili to. Súdne preskúmanie založené na tomto základe by zahŕňalo preskúmanie podstaty rozhodnutia ministra vnútra, toto bolo preukázané v prípadoch Bugdaycay, Jeyakumaran a Yemoh (pozri odsek 91) a za daných okolností predstavovalo dostatočný prostriedok na dosiahnutie tohto cieľa.

121. Nebolo spochybnené, že sťažnosť sťažovateľov podľa článku 3 je sporná v merite veci (pozri *inter alia* rozsudok Boyle a Rice z 27. apríla 1988, séria A, č. 131, str. 23, odsek 52).

122. Článok 13 zaručuje na vnútroštátnej úrovni dostupnosť prostriedkov nápravy na uplatnenie podstaty práv a slobôd zahrnutých v Dohovore, nech by boli zabezpečené vo vnútroštátnom právnom poriadku v akejkoľvek forme. Jeho zmyslom je preto zabezpečenie vnútroštátnych prostriedkov nápravy, ktoré by umožnili príslušnému vnútroštátnemu orgánu, aby sa zaoberal tak s podstatou prípadnej sťažnosti založenej na Dohovore, ako aj aby poskytol primeranú nápravu (pozri *inter alia* už spomínaný rozsudok Soering, séria A, č. 161, str. 47, odsek 120). Článok 13 však nevyžaduje žiadnu konkrétnu formu prostriedkov nápravy, zmluvným štátom je poskytnutá určitá voľnosť pokiaľ ide o spôsob, ako byť v súlade s ich záväzkami podľa tohto ustanovenia. Efektívnosť prostriedku nápravy na účely článku 13 nie je tiež závislá od istoty priaznivého výsledku pre sťažovateľa (rozsudok Švédska odborová organizácia rušňovodičov z 6. februára 1976, séria A č. 20, str. 18, odsek 50).

123. V rozsudku Soering zo 7. júla 1989 (*loc. cit.*, str. 47 – 48, odseky 121 a 124) videl Súd v súdnom preskúmaní efektívny prostriedok nápravy vo vzťahu k sťažnosti sťažovateľa pána Soeringa. Súd bol presvedčený, že anglické súdy môžu preskúmať správnosť rozhodnutia o vydaní berúc do úvahy okolnosti takého druhu, ktoré sťažovateľ uplatňuje v Štrasburgu v kontexte článku 3. Osobitne poznamenal, že pri súdnom preskúmaní môže súd skonštatovať, že postup výkonnej moci pri uplatnení vlastnej úvahy bol nezákonný pretože bol poškvrnený protiprávnosťou, iracionálnosťou alebo mal procesné nedostatky, a že výsledkom kontroly „iracionálnosti“ podľa wednesburských zásad by bolo, že rozumný minister by za podobných okolností nemohol vydať rozhodnutie o vydaní. Navyše má podľa britskej vlády súd oprávnenie anulovať rozhodnutie poslať utečenca do štátu, v ktorom mu hrozí reálne a vážne riziko neľudského a ponižujúceho zaobchádzania z toho dôvodu, že žiadny rozumný minister by ho za daných okolností nevydal.

124. Súd nevidí v tomto ohľade žiaden obsahový rozdiel medzi týmto prípadom a prípadom Soering, ktorý by ho viedol k odlišnému rozhodnutiu.

125. Nikto nespochybňuje, že anglické súdy v azylových prípadoch majú kompetenciu preskúmať rozhodnutie ministra vnútra na základe rovnakých princípov ako sú tie, ktoré už boli preskúmané v prípade Soering a na anulovanie rozhodnutia v analogických prípadoch, ako to urobili vo viacerých prípadoch (pozri odseky 89 – 91). Súdy jasne zvýraznili ich osobitnú zodpovednosť podriaďiť správne rozhodnutia v tejto oblasti čo najúzkostlivejšiemu podrobnému preskúmaniu, ak je ohrozená sťažovateľova sloboda alebo život (pozri odsek 91). Okrem toho prax je taká, že žiaden žiadateľ o azyl, ktorý získal oprávnenie požiadať o súdne preskúmanie, nie je vyhostený zo Spojeného kráľovstva skôr ako toto konanie skončí (pozri odsek 92).

126. V skutočnosti nie sú právomoci zodpovedajúce súdnemu preskúmaniu neohraňované (pozri odseky 89 – 92). Súd je toho názoru, že tieto právomoci zverené najvyšším tribunálom krajiny ponúkajú efektívnu kontrolu správnych rozhodnutí týkajúcich sa žiadateľov o azyl a vyhovujú požiadavkám článku 13.

127. Sťažovatelia teda mali efektívny prostriedok nápravy vo vzťahu k ich sťažnosti podľa článku 3. Článok 13 teda nebol porušený.

Z TÝCHTO DOVODOV SÚD

1. *Rozhodol* ôsmimi hlasmi proti jednému, že nebol porušený článok 3,
2. *Rozhodol* siedmimi hlasmi proti dvom, že nebol porušený článok 13.

Vyhotovené v anglickom a francúzskom jazyku a vyhlásené na verejnom pojednávaní v Budove ľudských práv v Štrasburgu 30. októbra 1991.

John CREMONA
predseda

Marc-André EISSEN
tajomník

K tomuto rozsudku sú v súlade s článkom 51 odsek 2 Dohovoru a článkom 53 odsek 2 Rokovacieho poriadku Súdu pripojené:

- a) čiastočne nesúhlasný názor sudcu M. Walsha, ku ktorému sa pripojil M. Russo,
- b) nesúhlasný názor sudcu Mr. Russoa.

J. C.

M.–A. E.

ČIASTOČNE NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCU WALSHA, KU KTORÉMU SA PRIPOJIL SUDCA RUSSO

1. Podľa môjho názoru je táto sťažnosť na porušenie článku 13 opodstatnená. Porovnávanie tohto prípadu s prípadom Soering je neodôvodnené. V poslednom prípade nešlo o spor ohľadom skutočností, ktoré boli sporné v tomto prípade. Takéto otázky nemožno riešiť súdnym preskúmaním. Účel a obsah súdneho preskúmania anglickými súdmi je výlučne záležitosťou anglického práva. Domnievam sa, že princípy, ktorými sa riadi výkon tohto opravného prostriedku boli zreteľne vyjadrené v nasledujúcich rozhodnutiach anglických súdov:

The Chief Constable of North Wales Police v. Evans, W. L. R. 1982, zv. 1, str. 1155, slovami lorda Brightmana, str. 1173 – 1174:

„Súdna kontrola sa nevzťahuje na rozhodnutie, ale na konanie, ktoré mu predchádza. Ak súd nepozná toto obmedzenie svojej právomoci, mal byť podľa mňa vinný z prisvojenia si právomoci, v záujme prevencie jej zneužitia ... Ako to už vyplýva aj zo samotného pojmu, súdne preskúmanie nie je odvolaním proti rozhodnutiu, ale kontrolou spôsobu, akým bolo vydané.“

V tom istom prípade lord kancelár a lord Hailsham uviedli na str. 1160:

„V každom prípade je ale potrebné zdôrazňovať, že účelom týchto prostriedkov (súdne preskúmanie) je zabezpečiť, aby sa s osobou zo strany orgánu, ktorému je podriadená spravodlivo zaobchádzalo, a že v tomto ohľade nejde o náhradu orgánu zriadeného zákonom pre posudzovanie spornej problematiky názorom súdnej moci alebo sudcov.“

Jedným z dôvodov, z ktorých môže byť konanie predchádzajúce rozhodnutiu podrobené súdnemu preskúmaniu, je výkon právomoci takým nesprávnym spôsobom, že sa stáva spôsobilým kontroly podľa toho, čo sa v anglickom práve nazýva „wednesburskými zásadami“, na ktoré Snemovňa lordov a odvolací súd často odkazujú a vyjadrujú im svoje uznanie. Prípád, z ktorého bol odvodený tento názov bol prípad *Associated Provincial Picture Houses Ltd. v. Wednesbury Corporation* (KB 1948, zv. 1, str. 223, slovami lorda Greena M.R., str. 230, 233) :

„Skutočne možno konštatovať, že ak je rozhodnutie vynesené príslušným orgánom nesprávne v tom ohľade, že žiaden rozumný orgán by ho nemohol nikdy vydať, môžu súdy zasiahnuť.“

V prípade *Council of Civil Service Unions v. Minister for the Civil Service* (A. E. R. 1984, zv. 3, str. 935) lord Diplock povedal o wednesburskom teste:

„Vzťahuje sa na rozhodnutie, ktoré je, berúc do úvahy jeho logickú rozpornosť alebo akceptovanie morálnych noriem tak škandalózne, že žiaden súdny človek, ktorý by sa zaoberal uvedeným problémom by ho nevyriešil takýmto spôsobom.“

Stručne povedané rozhodnutie musí byť neobhájiteľné z toho dôvodu, že je zjavne a bez akýchkoľvek pochybností v rozpore so zdravým rozumom. V prípade *Wednesbury* bolo uvedené, že na preukázanie, že ide o prípad tohto druhu „by sa vyžadovalo niečo mimoriadne“.

V uvedenom prípade argumenty britskej vlády podľa ktorej súdne preskúmanie „kontroluje“ rozhodnutie imigračných orgánov musí byť analyzované na základe tej skutočnosti, že v anglickom práve sa súdne preskúmanie vzťahuje len na konanie a nie na napadnuté rozhodnutie. Tento prípad bol nakoniec po preverení podstaty rozhodnutý rozhodcom sporu v prospech sťažovateľov. K preskúmaniu podstaty by mohlo dôjsť iba na základe nejakej žiadosti, či nie je imigračné rozhodnutie nerozumné alebo poburujúce, ako sa to uvádza v už spomínaných anglických prípadoch. To „by vyžadovalo niečo mimoriadne“ a nikto neuviedol, že v tomto prípade existuje taký mimoriadny dôkaz o nerozumnosti a poburujúcom charaktere.

2. Národný orgán spomínaný v článku 13 Dohovoru je orgán schopný ponúknuť efektívny prostriedok nápravy vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv a slobôd chránených Dohovorom. Súdne preskúmanie teda nemôže ponúknuť nápravu z dôvodu, že okolnosti uvedeného prípadu predstavujú porušenie Dohovoru. V určitých prípadoch, kde by došlo k podobnému porušeniu práv, by mohlo súdne preskúmanie vyústiť do anulovania inkriminovaného rozhodnutia z toho dôvodu, že bol predložený dôkaz o závažnej procesnej chybe významný z hľadiska anglického práva, ale tento dôvod je jediný, ktorý možno pripustiť. V takomto prípade by k po-

rušení Dohovoru prišlo iba zhodou okolností. Anglické súdy by nepreskúmali rozhodnutie iba na základe toho, že orgán, ktorý ho vydal, nepreskúmal či bol alebo nebol porušený Dohovor (odsek 35 rozsudku Soering zo 7. júla 1989, séria A, č. 161, str. 18 – 19). Názor Súdu o „efektívnosti“ súdneho preskúmania, vyjadrený v odseku 121 spomínaného rozhodnutia, sa musí posudzovať vo svetle okolností toho prípadu pretože v ňom neboli sporné žiadne podstatné skutočnosti o ktoré tu ide. Ak by aj teda došlo k súdnemu preskúmaniu, súd by sa nezaoberal spornými otázkami, ktoré sa týkajú skutkových okolností alebo podstaty toho prípadu (Soering). Teoreticky by anglické súdy na základe anglického práva mali považovať „fenomén celý smrti“ za tak barbarský, že každý minister vnútra, ktorý by pripustil vydanie, by urobil rozhodnutie (vyjadrené slovami lorda Diplocka), „tak škandalózne a provokatívne odporujúce (...) uznávaným morálnym normám“, že by malo byť z právneho hľadiska anulované z toho dôvodu, že je také, že by ho žiaden rozumný orgán nemohol vydať. Ak by sa podobná vec objavila pred anglickými súdmi, bola by tým záležitosť vybavená, článok 3 by nebol porušený a záležitosť by nebola predložená orgánom Dohovoru. Ak by bola žiadosť o súdne preskúmanie neúspešná, záležitosť by sa vyriešila s konečnou platnosťou pred Súdom, ako sa aj stalo, a súdne preskúmanie by nebolo považované za dostačujúce v zmysle článku 13.

3. Zdá sa mi, že vnútroštátny právny poriadok, ktorý údajne poskytuje účinný prostriedok nápravy vo vzťahu k namietanému porušeniu práva garantovaného Dohovorom ale zároveň vylučuje právomoc vydať rozhodnutie o podstate veci, nevyhovuje požiadavkám zakotveným článku 13.

4. Stotožňujem sa s názorom väčšiny Súdu, že článok 3 nebol porušený.

NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCU RUSSOA

Stotožňujem s menšinovým názorom Komisie a som toho názoru, že bol porušený článok 3 Dohovoru a to z nasledujúcich dôvodov:

Článok 3 predstavuje „tvrdé jadro“ Dohovoru a nie je možné od neho odstúpiť ani v prípadoch predpokladaných článkom 15, je teda potrebné starostlivo dbať o to, aby nedošlo k zníženiu dôležitosti tak základných práv, akými sú ľudské práva.

Beriem na vedomie, že otázka utečencov sa dotýka takmer všetkých krajín Európy a takisto sveta: moja krajina – Taliansko – má čerstvú skúsenosť so zložitou situáciou, keď viac ako 20 000 Albáncov požiadalo o politický azyl. V týchto prípadoch je potrebné, aby sa zohľadnili a posúdili požiadavky všeobecného záujmu v prijímajúcej krajine na jednej strane a osobné pomery žiadateľov o azyl na strane druhej.

Nemožno skonštatovať, že vnútroštátne orgány musia akceptovať skupinu iba z toho dôvodu že je tvorená príslušníkmi menšiny: týmto by vznikol problém takých rozmerov, že by prevýšil reálne možnosti štátov. Za daných okolností teda nemožno tvrdiť, že všetci Tamilci majú právo na poskytnutie azylu, aj napriek tomu, že sú súčasťou menšiny, ktorá je skutočne prenasledovaná. Avšak v tomto prípade, ako to jasne zdôraznila aj Komisia vo svojom menšinovom názore, „aj podľa analýzy vlády z februára 1988, ktorá sa týkala situácie na Srí Lanke, sťažovatelia by boli po návrate do tejto krajiny vystavení reálnemu riziku zlého zaobchádzania“. S týmto názorom

sa stotožnili aj rôzne kompetentné nadácie a organizácie, menovite Britská rada pre utečencov (*British Refugee Council*), Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov, a Amnesty International. Rozhodca sporu uznal argumenty sťažovateľov a vláda v tomto ohľade tiež dospela k správne mu záveru tým, že uhradila sťažovateľom cestovné náklady spojené s ich návratom. Z vyššie uvedených dôvodov vyplýva, že sťažovatelia boli vystavení riziku prenasledovania a ohrozenia telesnej integrity.

Podľa mňa bol článok 3 Dohovoru bol bezpochyby porušený.

Ja osobne som hlasoval, že bol porušený článok 13 a to z dôvodov, ktoré uviedol vo svojom nesúhlasnom názore sudca Walsh.